

Broj/Број: 01, 02,03,03/11-05-337/09
Sarajevo/Сарајево, 18.6.2010.

**IZVJEŠTAJ S EVROPSKE KONFERENCIJE PREDSJEDNIKA PARLAMENTA,
LIMASSOL, REPUBLIKA KIPAR,
11. i 12. juni 2010.**

Predsjednici parlamenata 40 zemalja članica Vijeća Evrope¹, te predstavnici međunarodnih parlamentarnih institucija² sastali su se, 11. i 12.6. 2010., u Limassolu, Republika Kipar, povodom održavanja Evropske konferencije predsjednika parlamenata. U ime Parlamentarne skupštine BiH, na Konferenciji su učestvovali:

1. Dušanka Majkić, zamjenica predsjedavajućeg Doma naroda;
2. Beriz Belkić, zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma;
3. Branka Todorović, sekretar Predstavničkog doma;
4. Aljoša Čampara, sekretar Zajedničke službe;
5. Hamza Karčić, savjetnik Beriza Belkića;
6. Edina Hrnjić, sekretar Delegacije PSBiH u PS Vijeća Evrope;
7. Adnan Bešić, prevodilac.

Prema ocjeni učesnika, ova konferencija predstavljala je izvanrednu priliku za razmjenu mišljenja i dobre prakse među parlamentima u pitanju dvije osnovne teme: „Prava i obaveze opozicije u parlamentu“ i „Nacionalni parlamenti i provođenje principa nediskriminacije“. Značaj navedenih tema posebno je naglašen u vrijeme kada se evropske demokratije suočavaju s mnoštvom izazova kao što su uticaj ekonomske krize i globalizacija, odnosno u vrijeme kada se očekuje da sve političke snage pokažu osjećaj odgovornosti i hrabrost da podrže teške i nepopularne odluke. U isto vrijeme, ugroženost određenog broja nepriviligiranih grupa koji se povećava u uslovima ekonomske krize te povećanje netolerancije i diskriminacije pitanja su kojima se treba posvetiti, uz jasno izraženu opredijeljenost za provođenje međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava.

¹ Konferenciji su prisustvovali predsjednici (ili potpredsjednici) parlamenata: Albanije, Andore, Ermenije, Austrije (Nacionalno vijeće i Bundesrat), Azerbejdžana, Belgije (Predstavnički dom i Senat), Bosne i Hercegovine (Dom naroda i Predstavnički dom), Bugarske, Hrvatske, Kipra, Češke Republike, Estonije, Finske, Francuske, Gruzije, Njemačke (Bundestag i Bundesrat), Grčke, Mađarske, Irske, Italije (Predstavnički dom i Senat), Letonije, Lihtenštajna, Litvanije, Luksemburga, Malte, Moldavije, Monaka, Crne Gore, Holandije, Norveške, Poljske, Portugala, San Marina, Srbije, Slovenije, Švedske, Švicarske, Makedonije, Ukrajine, Ujedinjenog Kraljevstva (Donji i Gornji dom), te predsjednici parlamenata zemalja s posmatračkim statusom u VE Meksika i Maroka.

² Predsjednik Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, predsjednik Evropske skupštine za odbranu i sigurnost, potpredsjednik Parlamentarne skupštine OESC-a, predsjednik Parlamentarne skupštine Mediterana, predsjednica Baltičke skupštine, generalni sekretar Interparlamentarne unije, generalni sekretar Parlamenta Beneluksa, komesar VE za ljudska prava, te predstavnici Evropskog centra za istraživanje i dokumentaciju.

Tema 1. Prava i odgovornosti opozicije u parlamentu

Govornici koji su učestvovali u debati o pravima i odgovornostima opozicije saglasili su se s konstatacijom da svaka zemlja ima vladu, ali samo demokratije imaju opoziciju. Politički pluralizam jedan je od tri osnovna principa na kojima počiva Vijeće Evrope i koji nastoji promovirati u svojim državama članicama. Pravednost i sloboda izbornog procesa, te pluralizam informacija koje se izbornom tijelu pružaju posredstvom medija predstavljaju preduslov za demokratiju i postojanje opozicije. Činjenica je da postoje različiti nivoi zastupljenosti opozicije, ali sistemi u kojima „pobjednik uzima sve“, prema mišljenju učesnika Konferencije, nisu dobar primjer demokratije. Nemoguće je odvojiti prava opozicije od odgovornosti. Pod pravima se, prije svega, podrazumijevaju: nadzor nad radom izvršne vlasti, iniciranje i učešće u zakonodavnom procesu i učešće u funkcioniranju parlamenta. S druge strane, opozicija ima i dužnosti koje zahtijevaju stavljanje javnog interesa iznad kratkoročnih stranačkih interesa i političkih razlika. Vrlo često opozicija ne koristi sav potencijal koji joj stoji na raspolaganju jer se fokusira na postizanje kratkoročnih poena umjesto na formuliranje alternativne političke vizije kojom bi mogla pridobiti podršku izbornog tijela. U nekim državama članicama Vijeća Evrope uloga opozicije definirana je Ustavom, dok u drugim prava i odgovornost opozicije proizlaze iz parlamentarne procedure i prakse i iz dogovora političkih stranaka u parlamentu. Učesnici skupa iznijeli su iskustva svojih zemalja, te je slijedom toga utvrđeno nekoliko primjera dobre prakse kao što su:

- članovi opozicionih stranaka imaju pravo da dobivaju iste informacije od vlade kao i članovi vladajuće većine;
- članovima opozicije daje se najmanje jednaka mogućnost postavljanja pitanja koju imaju i članovi vladajuće većine kao i mogućnost da dobiju odgovore na postavljena pitanja;
- članovima opozicije ustupa se predsjedavanje ključnim komisijama za nadzor, kao što su komisije za budžet, odbranu, istražne komisije;
- članovi opozicije imaju mogućnost da prilože odvojena mišljenja na izvještaje koji se razmatraju u komisijama;
- članstvo u komisijama odražava proporcionalnost političkih snaga;
- opoziciji se dodjeljuju finansijska sredstva kako bi mogla obavljati svoje zadatke;
- opoziciji se daje mogućnost da bira teme za debatu određenim danima (tzv. vrijeme za opoziciju);
- kvorum za pokretanje hitne rasprave može biti i do 1/5 članova doma;
- raspored za usvajanje zakona utvrđuje se unaprijed.

Zahvaljujući ovoj razmjeni iskustava i primjera dobre prakse, učesnici su se saglasili sa sljedećim zaključcima i preporukama:

- **Legitimnost parlamenta zasnovana je na slobodnom i poštenom izbornom procesu i na mogućnosti birača na slobodan izbor. Ne postoji jedinstven model izbornog sistema koji bi se mogao preporučiti kao najbolji. Ipak, isključivanje velikih dijelova populacije iz prava da budu zastupljeni škodi demokratskom procesu;**
- **Potrebno je unaprijediti pravni okvir i materijalne uslove kako bi opozicione stranke u parlamentima imale sredstva za obavljanje svojih funkcija;**
- **Potrebno je jačati kapacitete opozicije da provodi svoju nadzornu ulogu; opoziciji, također, treba pružiti priliku da učestvuje u formuliranju dnevnog reda i upravljanju parlamentarnim poslovima;**

- U svjetlu njihove uloge posrednika i obaveze da budu nepristrasni, predsjednici parlamenata imaju primarnu odgovornost da osiguraju da se predstavnicima opozicije omogući da u potpunosti učestvuju u funkcioniranju parlamenta. Postoji prostor i za proširivanje ovlaštenja predsjednika parlamenata u ovom smislu, a u skladu s različitim ustavnim i političkim tradicijama svake zemlje;
- Opozicione stranke ne bi se smjele ograničiti na kritiziranje vlade, nego na formuliranje alternativnih prijedloga i politika kako bi se pripremale za preuzimanje vladinih odgovornosti;
- Opozicione stranke snažno se ohrabruju da uspostave konstruktivan dijalog s vladom, kako bi doprinijele dobrom funkcioniranju političkog sistema u svrhu javnog interesa. Opstrukcionizam treba da bude izuzetna mjera koja se koristi samo u slučaju krajnje nužde;
- Vlada treba da uspostavi proces postizanja konsenzusa, posebno kada je riječ o pitanjima od nacionalnog interesa;
- Usvajanje izbornog zakonodavstva treba da uključi najširi spektar političkih snaga;
- Nacionalni parlamenti treba da osiguraju da delegacije uključene u međuparlamentarne aktivnosti odražavaju pluralistički sastav i da članovi opozicije mogu aktivno učestvovati u njihovom radu;
- Potrebno je ohrabrivati učesće u međunarodnim parlamentarnim tijelima i drugim međunarodnim forumima jer je to način da se proširi znanje, razmijene informacije i dobre prakse i osigura pristup informacijama;
- Stranke koje podržavaju vladu kao i one koje joj se suprotstavljaju dijele zajedničku odgovornost u učvršćivanju povjerenja građana u izborni sistem i demokratske institucije, osiguravajući njihovo dobro funkcioniranje i nudeći javnosti informacije.

Tema 2. Nacionalni parlamenti i međunarodno pravo ljudskih prava: provođenje principa nediskriminacije

Demokratija mora poštovati princip nediskriminacije na osnovu spola, rase, etniciteta, starosti, onesposobljenosti, religije, političkog mišljenja, socijalnog porijekla ili seksualne orijentacije. Princip nediskriminacije sadržan je u međunarodnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava, poput Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka i Evropske konvencije o ljudskim pravima i njenim protokolima, posebno u Protokolu 12. Samo je 17 od 47 zemalja članica ratificiralo Protokol 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Nacionalni parlamenti imaju ključnu ulogu u osiguravanju poštovanja principa nediskriminacije upravo ratificiranjem takvih međunarodnih pravnih instrumenata, ali i pažljivim nadziranjem vladinih politika. Primjeri dobre prakse koja se primjenjuje u parlamentima zemalja članica Vijeća Evrope uključuju:

- uvođenje obaveznih kvota za spolove kao prijelazne mjere za nadoknadu nedovoljne stvarne jednakosti u kontekstu izbornog procesa;
- rezerviranje fiksnog broja mjesta u parlamentu za predstavnike nacionalnih manjina;
- u nekim zemljama s etničkim manjinama potrebna je dvostruka većina (doma i zastupnika etničkih manjina) da bi se donio zakon koji utiče na prava manjina.

U diskusiji o provođenju principa nediskriminacije učestvovala je i Dušanka Majkić, zamjenica predsjedavajućeg Doma naroda PSBiH (govor u prilogu izvještaja). Gospođa

Majkić je o ovoj temi govorila u svjetlu presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Sejdić i Finci protiv BiH“, koja predstavlja prvu presudu zbog utvrđenog kršenja Protokola 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Nadalje je govorila o specifičnostima uređenja Bosne i Hercegovine koje počiva na hipersenzibilnom mehanizmu balansa nacionalnog interesa tri konstitutivna naroda i o aktivnostima koje se preduzimaju kako bi se presuda izvršila, naglasivši da postoji apsolutni konsenzus u vezi s njenim izvršenjem.

Iz debate o provođenju principa nediskriminacije proizašle su sljedeće preporuke:

- **Nacionalni parlamenti treba da promoviraju potpisivanje i/ili ratificiranje Protokola 12 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima kako bi osigurale potpuno poštovanje principa nediskriminacije;**
- **U zemljama koje još uvijek nisu strane u Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina i Evropskoj socijalnoj povelji članovi nacionalnih parlamenata treba da podrže ratifikaciju;**
- **Nacionalni parlamenti treba da usvoje sveobuhvatno antidiskriminaciono zakonodavstvo, u skladu s međunarodnim standardima;**
- **Nacionalni parlamenti treba da pomognu uspostavljanju specijaliziranih tijela za eliminaciju diskriminacije i promociju jednakosti, te nezavisnosti izvršne vlasti;**
- **Parlamenti mogu odigrati značajnu ulogu u uvođenju principa nediskriminacije u sve aktivnosti vlasti;**
- **Potrebno je osmisliti parlamentarne mehanizme za provjeru domaćeg zakonodavstva s ciljem ukidanja zakona zasnovanih na diskriminaciji ili s ciljem izmjena zakona s diskriminirajućim odredbama;**
- **Nacionalni parlamenti treba da budu podstaknuti da promoviraju pozitivne mjere u korist nepriviligiranih grupa čiji su članovi spriječeni da uživaju svoja prava zbog diskriminacije;**
- **Parlamenti mogu podržavati aktivnosti usmjerene na jačanje međukulturalnog dijaloga, uključujući i religijsku dimenziju;**
- **Prilikom usvajanja državnog budžeta, parlamenti mogu osigurati da se dodijele adekvatna sredstva za borbu protiv diskriminacije i za potrebe nepriviligiranih grupa kako bi se promovirala njihova stvarna jednakost;**
- **Nacionalni parlamenti moraju pažljivo nadzirati vladine politike i pozvati vlade da uzmu u obzir politike koje mogu imati diskriminirajuće efekte. Također, mogu podstaknuti vlade da usvoje antidiskriminacione planove i strategije;**
- **Nacionalni parlamenti mogu imati vodeću ulogu u promoviranju postupanja u skladu s odlukama Evropskog suda za ljudska prava i mogu iskoristiti zakonodavne inicijative kako bi otklonili sve nedostatke domaćeg zakonodavstva koje je Sud primijetio.**

Bilateralni susreti

Na marginama Konferencije, delegacija Parlamentarne skupštine BiH održala je bilateralne susrete s predsjednikom Državnog zbora Republike Slovenije gosp. Pavelom Gantarom, potpredsjednicom Bundestaga gđom Gedom Haselfelt, te članom britanskog parlamenta gosp. Robertom Valterom, koji ujedno obavlja i dužnost predsjednika Skupštine Zapadnoevropske unije. U odvojenim susretima zatražena je podrška za liberalizaciju viznog režima za građane Bosne i Hercegovine. Članovi delegacije PSBiH u razgovorima su izrazili nadu da će njihovi sagovornici svojim kolegama parlamentarcima, kao i ministrima

unutrašnjih poslova svojih zemalja prenijeti poruku o očekivanjima građana Bosne i Hercegovine za skoro ukidanje viza, naglašavajući da je Bosna i Hercegovina ispunila do sada tražene uslove, ali i da nastavlja raditi kako bi i posljednje prepreke za ukidanje viznog režima bile uklonjene. Potpredsjednica Bundestaga gđa Haselfelt i gosp. Valter, član britanskog parlamenta, izrazili su podršku naporima BiH za ukidanje viza, te spremnost da poruke sastanaka prenesu nadležnim institucijama u svojim zemljama, dok je predsjednik Državnog zbora Republike Slovenije potvrdio već ranije izraženo opredjeljenje Republike Slovenije za stavljanje BiH na bijelu šengensku listu.

Izveštaj pripremila:
Edina Hrnjić
sekretar Delegacije PSBiH u PSVE

Odobrila:
Dušanka Majkić
zamjenica predsjedavajućeg
Doma naroda PSBiH

Dostavljeno:

- kolegijima oba doma Parlamentarne skupštine BiH
- Komisiji za vanjske poslove Predstavničkog doma PSBiH
- Komisiji za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PSBiH
- Delegaciji u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope
- Kolegiju Sekretarijata PSBiH

EVROPSKA KONFERENCIJA PREDSJEDNIKA PARLAMENTA,
Limassol, Kipar, 10.6. -12.6.2010.

**GOVOR ZAMJENICE PREDSJEDAVAJUĆEG DOMA NARODA
DUŠANKE MAJKIĆ**

**PRESUDA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA
„SEJDIĆ I FINCI PROTIV BiH“**

Poštovane dame i gospodo,

Dozvolite mi da kažem nekoliko riječi o presudi Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Sejdić i Finci protiv BiH“, koja se spominje u materijalima Konferencije.

Presuda u predmetu „Sejdić i Finci protiv BiH“ zasigurno predstavlja jednu od presuda Evropskog suda za ljudska prava koja je privukla izuzetnu pažnju i stručne i šire javnosti u

Bosni i Hercegovini i van nje, za šta postoji čitav niz razloga, od kojih treba posebno izdvojiti nekoliko:

- Radi se o prvom predmetu u praksi Suda koji se odnosi na opću zabranu diskriminacije sadržanu u članu 1. Protokola br. 12;

- Riječ je o predmetu koji zadire u suštinu unutrašnjeg uređenja BiH, odnosno strukturu države stvorene u Dejtonu, koja počiva na hipersenzibilnom mehanizmu balansa nacionalnih interesa tri konstitutivna naroda u BiH;

- Činjenicu da je Protokol br. 12, čiji prvi član sadrži opću zabranu diskriminacije, a na koju se aplikanti u ovom predmetu i pozivaju, ratificiralo svega **17 država** članica Vijeća Evrope, dok je njih **30** odlučilo da to **ne učini, s obzirom na moguće posljedice ratifikacije;**

Podnosioci predstavki u ovom predmetu po nacionalnosti su Rom i Jevrej, a suštinu predstavki podnesenih u julu i augustu 2006. godine predstavljala je njihova tvrdnja da im je Ustavom BiH i Izbornim zakonom BiH iz 2001. godine uskraćeno pravo da se kandidiraju za poziciju člana Predsjedništva BiH i da postanu članovi Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH isključivo zbog njihove etničke pripadnosti, što, prema njihovom viđenju, predstavlja diskriminaciju, odnosno povredu člana 14. Konvencije u odnosu na član 3. Protokola br. 1 za članstvo u Domu naroda, te povredu člana 1. Protokola br. 12 u odnosu na odredbe o sastavu Predsjedništva BiH.

Danas, 14 godina nakon završetka rata, u BiH ne postoji zajednički jedinstven pristup eventualnim ustavnim promjenama. Ne postoji ni jedinstven pristup izvršavanju ove presude.

Vijeće ministara BiH je, kao predstavnik izvršne vlasti na nivou BiH, formiralo Radnu grupu za provođenje Akcionog plana za izvršenje presude Evropskog suda koja ima 13 članova (predstavnici oba doma Parlamentarne skupštine BiH, tri ministra iz Vijeća ministara BiH), koja treba da bude dopunjena ekspertima iz oblasti ustavnog prava i nevladinog sektora. Zadatak Radne grupe je da sačini prijedlog ustavnih amandmana kao i prijedlog izmjena Izbornog zakona BiH.

S obzirom da je 2010. godina općih izbora u BiH, treba očekivati da taj posao bude nastavljen nakon konstituiranja vlasti poslije oktobarskih izbora.

Hoće li se uspjeti postići dogovor o provođenju presude ostaje ozbiljan i težak zadatak koji domaći političari treba da riješe. Važno je istaknuti da postoji apsolutni konsenzus da to treba uraditi, iako ne postoji jedinstven stav na koji način.

Delegacija Bosne i Hercegovine danas prisustvuje ovoj konferenciji s obaveznim vizama u svojim pasošima.

Želim da vam prenesem očekivanja svih građana naše zemlje da će bezvizni režim za naše građane uslijediti u najkraćem roku. Ne zato što mi to molimo, nego zato što smo mi to zaslužili ispunjavanjem postavljenih uslova.

Hvala na pažnji.